

POSTANOWIENIE

Dnia 22 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z powództwa A. S.
przeciwko P. spółce z o.o. w J.
o ustalenie stosunku pracy i zapłatę 35.512,51 zł,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 22 maja 2020 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego w Z.
z dnia 11 grudnia 2018 r., sygn. akt IV Pa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 1590 (jeden tysiąc pięćset dziewięćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 11 grudnia 2018 r., sygn. akt IV Pa (...) Sąd Okręgowy w Z. oddalił apelację powoda A.S. od wyroku Sądu Rejonowego w Z. z 18 lipca 2018 roku, sygn. akt IV P (...), którym Sąd ten oddalił powództwo o ustalenie istnienia stosunku pracy i zapłatę kwoty 35.512,51 zł wniesione przeciwko P. Sp. z o.o. w J..

Powód A. S. wniósł pozew o zapłatę wynagrodzenia, skierowany przeciwko P. Spółka z o.o. z siedzibą w J.. Powód początkowo domagał się zapłaty kwoty 182.163,35 zł tytułem wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, wniósł ponadto o zasądzenie od pozwanej na swoją rzecz kosztów postępowania.

Na rozprawie 23 lutego 2017 r. (sygn. akt IV P (...)) powód zmodyfikował swoje dotychczasowe roszczenie wnosząc również o ustalenie, że łączyła go z pozwaną umowa o pracę od 4 sierpnia 2014 r. do 31 grudnia 2014 r. oraz o zasądzenie wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych za ww. okres, jako tożsamego z wynagrodzeniem za godziny nadliczbowe za analogiczny okres potwierdzony umową o pracę, tj. od 1 stycznia 2015 r. do 30 września 2016 r.

Postanowieniem z 1 marca 2017 r. Sąd Okręgowy w Z. uznał się za niewłaściwy rzeczowo do rozpoznania ww. sprawy i przekazał ją do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Z. jako właściwemu miejscowo i rzeczowo.

Pismem z 27 lutego 2017 r. powód sprecyzował żądanie wskazując, że wnosi o ustalenie, że od 4 sierpnia 2014 r. do 31 grudnia 2014 r. świadczył na rzecz pozwanej pracę w ramach stosunku pracy i w związku z tym wnosi o zasądzenie od pozwanej kwoty 35.513,00 zł z tytułu przepracowanych nadgodzin w tym okresie.

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda kosztów postępowania.

Wyrokiem z 18 lipca 2018 r., sygn. akt IV P (...), Sąd Rejonowy w Z. oddalił powództwo (pkt 1), zasądził od powoda na rzecz pozwanej 2.880,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt 2), nieuiszczone koszty sądowe przejął na rachunek Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Z. (pkt 3).

Wyrok Sądu pierwszej instancji zaskarżył apelacją powód, zarzucając mu naruszenie art. 233 § 1 k.p.c.; art. 22¹ § 1 k.p., art. 151 § 1 k.p. oraz art. 151¹ § 1 k.p.; art. 22 § 1, § 1¹ i § 1² k.p., art. 25 § 1 i § 2 k.p. oraz art. 734 § 1 k.c. w zw. z art. 353 § 1 k.c.; art. 22 § 1 k.p. oraz art. 734 § 1 k.c. w zw. z art. 471 k.c. przepisów art. 60 k.c. oraz art. 65 § 1 i § 2 k.c. w zw. z art. 300; art. 151 § 1 i § 4 k.p. oraz art. 151¹ § 1-3 k.p. oraz art. 322 k.p.c. oraz art. 231 k.p.c.

Sąd Okręgowy w wyniku rozpoznania apelacji stwierdził, że apelacja powoda nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd drugiej instancji podzielił i przyjął za własny stan faktyczny ustalony przez Sąd Rejonowy.

Sąd odwoławczy uznał, że fakty powołane w zarzucie z punktu 1 apelacji nie podważają w niniejszej sprawie wiarygodności twierdzeń świadka S. G. . Powód nie podał żadnych argumentów dotyczących wewnętrznej sprzeczności lub

nielogiczności tych zeznań. Niezależnie od tego, jaką świadek miał lub ma nadal postawę wobec prawa i pracowników, to nie te okoliczności były do ustalenia w niniejszej sprawie. Ustalano rzeczywistą treść postanowień i zasady realizacji spornych umów, nazwanych umowami zlecenia, i pod kątem tych faktów stanowisko świadka, jak i strony pozwanej jest spójne, logiczne, zgodne z pozostałym materiałem dowodowym.

Za niezasadny uznał Sąd drugiej instancji również zarzut zawarty w punkcie 2, który ponownie dotyczył w istocie stanu faktycznego. Sąd pierwszej instancji wziął pod uwagę właściwe przepisy prawa materialnego jako podstawę prawną swoich rozważań, stwierdzając, że skoro stosunek pracy nie istniał, to oddaleniu podlega też część powództwa dotycząca wynagrodzenia. Jest to stwierdzenie logiczne i nie prowadzi do błędnej wykładni lub błędnego niezastosowania przepisów o wynagradzaniu.

Sąd Okręgowy uznał, że to warunki zewnętrzne wpłynęły na konieczność wykonywania pracy w określonym miejscu i czasie. Jeśli chodzi o treść stosunku prawnego, to nie zawierała ona żadnych postanowień w zakresie czasu pracy powoda. Mógł on swobodnie dysponować swoim czasem pracy, o czym świadczy choćby to, że wyjeżdżał do Holandii na kilkudniowe pobyty bez konieczności brania urlopu.

Odnosnie zarzutów z punktów 5 i 6 Sąd drugiej instancji wyjaśnił, że przyuczanie się do wykonywania danego zakresu obowiązków nie determinuje formy zatrudnienia. Może się to odbywać zarówno na warunkach charakterystycznych w przeważającej mierze dla umowy cywilnoprawnej, jak i umowy o pracę. W niniejszej sprawie przyuczanie oznaczało właśnie to, że powodowi nie przydzielono typowych obowiązków pracowniczych.

Sąd Okręgowy stwierdził dalej, że wyjaśnienie wątpliwości zawartych w zarzucie z punktu 7 znajduje się już w uzasadnieniu skarżonego wyroku. Sąd Rejonowy powołał adekwatne orzecznictwo, by wyjaśnić, że cechy kierownictwa i podporządkowania występują zarówno w umowie zlecenia, jak i w umowie o pracę. Sąd Okręgowy również w tym zakresie podzielił stanowisko judykatury i ocenę Sądu pierwszej instancji.

Zarzuty z punktu 8 (a-c) Sąd drugiej instancji uznał za niezasadne z tych samych przyczyn, co zarzut z punktu 1; stosunek S. G. do polskiego prawa i pracowników w określonych sytuacjach nie ma bezpośredniego przełożenia na kwestie badane w niniejszej sprawie. Również wiedza świadka nie świadczy o prawdomówności w danej sprawie. Poza tym to nie świadek ma się znać na przepisach, lecz Sąd pierwszej instancji, a sąd ten zbadał cechy konstytutywne stosunków pracy i zlecenia w niniejszej sprawie, trafnie uznając stosunek łączący powoda z pozwaną za stosunek zlecenia.

Niezasadny był też zarzut z punktu 9, ponieważ nic nie wskazywało na to, by powód - na dzień podpisywania spornych umów - nie godził się na umowę cywilnoprawną. Ze S. G. powód rozmawiał po niderlandzku, a więc ze zrozumieniem. Nie kwestionował tych zasad aż do momentu skonfliktowania się stron i wypowiedzenia stosunku pracy. Sam fakt zatrudnienia powoda w Holandii przed przyjazdem do Polski również nie przekonał Sądu drugiej instancji o zasadności stanowiska powoda. Zarobki w Holandii były podobne do zarobków w Polsce, tyle że w Polsce powód nie musiał opłacać całych kosztów życia, miał bowiem zapewnione zakwaterowanie, środek transportu, telefon. Ponadto, skoro powód był w stanie wynegocjować dla siebie służbowy dom, samochód i telefon, nie sprawia wrażenia osoby do czegośkolwiek przymuszanej.

Wobec powyższych ustaleń, zarzuty z punktów 10 i 11 również okazały się bezzasadne na tej samej zasadzie, co zarzut z punktu 2.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego zaskarżył powód skargą kasacyjną w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawach przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 (występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego) i pkt 4 (oczywista zasadność skargi kasacyjnej) k.p.c.

Wskazano, że sprawie występują istotne zagadnienia prawne, a mianowicie:

1. Czy umowa zlecenia może polegać na pozostawaniu w dyspozycji zlecającego i wykonywaniu stosownie do jego potrzeb czynności zleczanych na bieżąco, czy też takie kierownictwo nad przyjmującym zleceniem powinno być

traktowane jako spełniające kryteria podporządkowania pracowniczego w stosunku pracy?

2. Czy umowa zlecenia może polegać na przyuczaniu do czynności objętych zleceniem, a jeżeli tak, to czy treścią umowy zlecenia powinno być stwierdzenie, że strony umawiają się na przyuczanie przyjmującego zlecenie do wykonywania umowy?

Zdaniem skarżącego skarga kasacyjna jest ponadto oczywiście uzasadniona z uwagi na naruszenie przez Sąd drugiej instancji przepisu art. 378 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy w Z. nie rozpoznał bowiem, w ocenie skarżącego zarzutu zawartego w pkt 8 a) - c) apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego w Z. z dnia 18 lipca 2018 r., w sprawie sygn. akt IV P (...) w ten sposób, że nie odniósł się do mocy dowodowej porozumienia z dnia 5 stycznia 2015 r. przedłożonego powodowi do podpisu przez świadka S. G. i nie ocenił tego dowodu w kontekście zasadności pozwu. Istotę zarzutu pkt 8 a) - c) apelacji powoda stanowiło żądanie powoda, aby Sąd odwoławczy dokonał oceny ww. dokumentu i jego wpływu na wiarygodność zeznań świadka S. G. i wykazania istnienia stosunku pracy między pozwanym i powodem w okresie objętym umowami zlecenia. Nie ulega wątpliwości, że Sąd II instancji tego zarzutu nie rozpoznał, co wynika wprost z treści pisemnego uzasadnienia skarżonego wyroku i świadczy o oczywistej zasadności kasacji. Pisemne uzasadnienia Sądów obu instancji w żadnym aspekcie nie nawiązują do tego dokumentu, choć jego znaczenie dla sprawy powoda jest nad wyraz istotne, toteż już na tym etapie postępowania ze skargi kasacyjnej możliwe jest stwierdzenie oczywistego naruszenia przepisu art. 378 § 1 k.p.c. w omawianym zakresie.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną strona pozwana wniosła o:

1. wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania o:

2. oddalenie skargi kasacyjnej,
3. zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna powoda nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego

zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179) i pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą, co oznacza, że sformułowane zagadnienie prawne musi mieć wpływ na rozstrzygnięcie danej sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego: z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504), a w końcu, dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości.

Zagadnienia prawne sformułowane w skardze kasacyjnej przez stronę powodową nie kwalifikują się do przyjęcia do rozpoznania z dwóch powodów. Po pierwsze, problem poruszony w pierwszym z przedstawionych zagadnień prawnych był już przedmiotem wypowiedzi ze strony Sądu Najwyższego, który w swoim bogatym orzecznictwie i ukształtowanym orzecznictwie wskazał na kryteria, jakimi należy się kierować w celu ustalenia, czy stosunek prawny łączący strony danego postępowania jest stosunkiem pracy czy też stosunkiem cywilnoprawnym. Ocena taka może być przy tym dokonywana jedynie z uwzględnieniem okoliczności konkretnej sprawy i nie można z góry przesądzić, że pewne stosunki prawne są zawsze stosunkami pracy, to bowiem wymaga stwierdzenia, że w danym stosunku przeważają cechy stosunku pracy. Zdaniem Sądu Najwyższego w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę, nie zachodzi w niej potrzeba uzupełnienia dotychczasowego orzecznictwa.

Po drugie, kolejne z przedstawionych zagadnień prawnych nie zawiera istotnego problemu prawnego, który nie mógłby zostać rozstrzygnięty w oparciu o

wykładnię relewantnych przepisów prawa, przy zwróceniu uwagi na jedną z podstawowych zasad prawa cywilnego, jaką jest zasada swobody umów.

Natomiast, przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, niepublikowane; z 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, niepublikowane). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Nie można uznać, że skarżący w niniejszej sprawie wykazał, aby skarga kasacyjna była oczywiście uzasadniona. Wbrew twierdzeniom zawartym w skardze kasacyjnej, naruszenie przez Sąd drugiej instancji art. 378 k.p.c. wcale nie jest oczywiste. Sąd drugiej instancji nie ma bowiem obowiązku odnosić się do wszystkich twierdzeń apelacji szczegółowo i po kolei, wystarczy, aby z uzasadnienia wynikało, że rozpoznał on i rozważył wszystkie zarzuty podniesione w apelacji. W niniejszej sprawie niewątpliwie Sąd Okręgowy rozpoznał wszystkie zarzuty apelacji i dokonał ich oceny, w tym zarzutów dotyczących naruszenia art. 233 k.p.c., również zawartych w punkcie 8 apelacji.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów ma swoje oparcie w § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 1 pkt 1 oraz § 9 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1801).